

SLOVENSKI UČITELJ.

Glasiló
krščansko mislečih

učiteljev
in vzgojiteljev.

VERI, VZGOJI, PODOBU.

Letnik II.

V Ljubljani 1. julija 1901.

Št. 13.

Ideali vzgoje.

Pod tem naslovom priobčuje znana „Poslanica“¹⁾ spis češkega profesorja Dr. Fr. Drtina, ki z modroslovnega stališča razpravlja o vzgojnih idealih, kakor so se javljali v raznih stoletjih, analizuje naše moderno duševno gibanje in slednjič načrta nek program, kako bodi šolstvo vrejeno, da bode vstrezalo svojemu namenu.

Zašli bi predaleč, ko bi hoteli zasledovati vse posamezne trditve pisateljeve in preiskovati njih opravičenost. Pečati se hočemo tu le z nekaterimi temeljnimi nazori, na katerih sloné izvajanja učenega profesorja.

Kulturni značaj naše dobe se kaže pisatelju kot „posebna sinteza dveh nasprotnih si svetovnih in življenskih naziranj, ki sta vladali v starem veku in v srednji dobi, antike in krščanstva, naturalizma in supranaturalizma“ (str. 33.). — „V njih se polagoma vstvarja ideja modernega človeka, ki si na temelju spojenega starega veka in krščanstva ureja svoje nazore in svoje življenje.“ (str. 40).

Vendar hoče moderni profesor pedagogike od krščanstva sprejeti bore malo. Iz bogate njegove zakladnice verskih resnic, nadnaravnih nagibov, vzgojnih pripomočkov naj bi se vporabljala samo — zapoved ljubezni do bližnjega.

¹⁾ Kaj hočemo? Poslanica slovenski mladini. Komisijonalna založba L. Schventnerja v Ljubljani.

Vsi „miti in antropomorfizmi“, (to so verske dogme) naj bi se odpravile, ker ne spadajo v našo prosvetljeno dobo.

Koliko krščanstva po takim „očiščevanju“ še preostane, lahko vsakdo presodi. Ako „moderni človek ne obrača svojega pogleda k posmrtnemu življenju, ne pričakuje pomoči in podpore od nadnaravne milosti, ne išče resnice in pouka v razodetju“ (str. 43.), potem se ne more več imenovati kristjan, če tudi še sanjari o ljubezni do bližnjega.

Vzgojni ideal Drtinov je torej v bistvu staropoganski ideal, ki se je najpopolnejše razvil pri Grkih, ki ne pozna življenja po smrti niti verskih vplivov pri vzgoji, kateremu je edini smoter — brezskrbno vživanje. — Zato tudi z vnemo vpisuje njega vrline in zopet in zopet v svoji razpravi nanj opozarja.

„Grški človek“, piše takoj v začetku (str. 33.), „v katerem se nam je najbolj vtelesil ideal starega sveta, se obrača v svojem naturalizmu k prirodi s polnim zaupanjem, vidi v tukajšnjem svetu zadostni razlog svojega bivanja, zaželeni cilj svojega življenja, veseli se življenja, mladosti, razkošja, zdravja lepote in veruje, da ima vse prirodno delovanje in celo tajno svetovno gibanje notranji namen vršiti dobro. To splošno naturalistično naziranje je določevalo i staroveško vzgojevanje, zlasti grško. Prizadevalo si je, da razvija vse prirodne, telesne in duševne človeške sile k popolnosti. Ideal, kateremu se je skušalo približati, je bilo ono organično spajanje dobrega in krasnega v helenski popolnosti. Ta „Kallogathia“ (menda „Kallokagathia“) je pravo jedro celega kulturnega prizadevanja grškega naroda. Grški človek je bil vzgojevan tako, da bi bil krepak in krasen po svoji zunanosti (kallos), da bi pa bila ta lepota ob enem izraz etično dobre notranjosti (agathon), da bi bile i njegove duševne lastnosti vsestransko razvite in bi bil on zmožen vrlo izpolnjevati svojo nalogo v družini, občini in državi. — V soglasju s tem idealom sta bila dva temeljna dela grške vzgoje, g i m n a s t i č n o (telesno) in m u z i č n o (duševno vzgojevanje).“

Le dve hibi ste na tej staroveški vzgoji, ki se morata odpraviti! „Staroveška vzgoja se je tikala v prvi vrsti enostransko le moške mladine.... Žena je bila podrejena ne le v državi, ampak tudi v družini; bila je pod oblastjo moža in omejena v svoji delavnosti na domača dela... Poleg tega se je ozirala staroveška vzgoja le na polnopravne državljane, dočim so velike množice rokodelskega in poljedelskega ljudstva ječale v suženjstvu brez pričakovanja, da bi se mogle vsaj količkaj izobraziti.“ (str. 35.).

V moderni vzgoji mora mestu tega vladati „razsvetljeni ideal splošne omike“ in pridružiti se mu morajo „elementi, kakor nam jih narekujejo sočasne razmere (prirodoslovni realizem, tehnične pridobitve, socialne potrebe).“ Splošno pa naj bi bil po Drtinovem mnenju vendar merodajen staroklasičen ideal tudi v naših časih.

Iz tega je razvidno, da češki pedagog ne podaja bogve kakih novih idej gledé vzgoje, temveč da se giblje v onem tiru, katerega je započela

renesanca v 15. stoletju in ki se jasneje ali pa temneje izraža v modernem duševnem gibanju sploh.

Ali pa je res staropoganska vzgoja tako svetel ideal, da nam po 1900 letih krščanstva ne preostaje družega, kakor da sežemo po njem in ga skušamo vveljaviti pri bodočem zarodu?

Prof. Drtina ni edini oboževatelj Grkov in Rimljanov. Izza dobe humanizma in zlasti izza francoske revolucije je postalo moderno, da se njih „trezna načela“, „zdrava čutnost“, „estetiška naobrazba“, „popolna harmonija duha in telesa“ kujejo v zvezde. Mnogo so k temu preценjevanju pripomogli pesniki (Schiller, Göthe in dr.).

Toda kar nam poroča zgodovina o staroveškem življenju Grkov in Rimljanov, se kaj malo strinja s slavošpevi, ki jih slišimo dan za dnem prepevati staroklasičnemu vzgojnemu idealu. — Kar se tiče izobrazbe u m a, so se sicer Grki in Rimljani formalno visoko povspeli, a nikdar niso prekoračili mej naravnega spoznavanja. Od kod je človek, kam je namenjen, čemu živi na svetu, vsa ta vprašanja so jim bila nerešljive uganke. Od tod pa je izviral nek obup nad človeštvom, neka zdvojenost in temno naziranje o revii življenja, ki se često pojavlja v staroklasičnem slovstvu. Zato pravi Sokrat v Platonovi apologiji, da je smrt, če tudi nam odvzame zamozavest, za nas čudovit dobiček, kajti trdno spanje, katerega ne motijo nobene sanje, je boljši kakor najsrečnejši dan v življenju. Še celo stari, naivni Homer toži, da izmed vseh bitij, kar jih na svetu živi, ga ni nesrečnejšega od človeka.¹⁾ Temno obzorje njihovega življenja jim tudi filozofija in umetnost nista mogla razsvetliti.

Pri Grkih in Rimljanih skoraj ni sledu o „popolni harmoniji duševnih sil“ in „veselem naziranju življenja“, pač pa se često pojavlja neko nevtolažljivo hrepenenje po nadnaravnem, nemir in nezadovoljnost s samim seboj.

Še veliko manj, kakor na razum pa je vplivala staroveška vzgoja na s r c e. Na grško vzgojo verstvo ni imelo nikakega vpliva. Grška religija s svojim politeizmom tudi ni bila pripravna služiti za vzgojno sredstvo.

Primanjkovalo ji je nraavnih zapovedi in nagibov. Vsebina grškega in rimskega verouka so bile prazne bajke o bogovih in heroih, ki so bile pa tako umazane in frivolne, da jih je bilo treba vprav iz ozirov na nraavnost prikrivati mladini. Olimp s svojimi razuzdanimi bogovi, ki so bili strastem, slabostim in hudobijam bolj vdani, kakor ljudje, pač ni mogel biti staroveški mladini vzor nraavnosti. Zato se nam ni čuditi, ako grška vzgoja ni mogla vplivati na izobrazbo s r c a. Vsa nraavnost je obstojala v zunanjem lepem vedenju, in morda še v nekaterih družabnih čednostih: požrtvovalnosti za domovino, prijateljstvu; notranje, srčne izobrazbe jim je do cela manjkalo. Grki in pozneje tudi Rimljani so bili sila razuzdano ljudstvo. Podobni so bili v tem oziru pobeljenim grobovom, ki so zunaj umetniško okinčani, znotraj pa polni gnjilobe in smradu. In v teku stoletij je rasla nraavna iz-

¹⁾ Hom. Ilias XXVII. 446. Odyss. XVIII. 130.

prijenost vedno bolj, dokler ni pokopala obeh narodov. Četudi bi nam stari zgodovinarji ne bili naslikali strašnih podob o socialnem in moralnem stanju vseh družabnih slojev pri Grkih in Rimljanih, že njih pesniška in umetniška dela dovolj jasno pričajo o velikem nasprotju med idealom in življenjem.

Staro poganstvo torej vprašanja o vzgoji ni moglo rešiti. Primanjkovalo mu je trdnega temelja — verskih pojmov in nagibov. Volja in srce nista dobila krepke opore; ideje domovinske ljubezni, požrtvovalnosti, stare slave pradedov pa niso bile dovolj močne, da bi vzdrževale pravno izprijenost. Zlasti pa je primanjkovalo onega spoznavanja človeške narave, ki se nam razkriva še le v luči božjega razodetja, ki pa mora biti podlaga vsaki vzgoji, namreč spoznanje, da je človeška narava po izvirnem grehu oslABLJENA in pokvarjena in da potrebuje nadnaravne pomoči.

Zato so prazne sanje vsi slavospevi o „harmoničnem razvoju duševnih in telesnih sil pri staroveški vzgoji“ in o „kalokagatiji“ grškega človeka. Vsi tedanji dobi je vtisnjen znak razuzdanosti in najostudnejše poltenosti.

O krščanskem vzgojnem idealu piše Drtina deloma pretirano, deloma neresnično (str. 36.): „Krščanstvo je nasproti prirodi nezaupno, smatra jo za pokvarjeno, s prvim grehom odpadlo od Boga. Namen ljudskega življenja ne sme biti ta, da v krasni obliki razvijamo prirodne nagone in zmožnosti k popolnosti, ampak, da jih zatiramo, morimo“ . . . „Krščansko vzgojevanje oznanuje pokoro in zatajevanje samega sebe, oznanuje zanikanje vse prirojenosti, da bi se človek zaprl sam vase, preziral svet in se prerodil za nebesa.“ (str. 37.)

Krščanstvo nikakor ne uči, da je treba vse prirodne zmožnosti in nagone zamoriti, take nauke so oznanovali manihejci, gnostiki, luteranci, janzenisti in jih oznanujejo budhisti. In da zna vzgajati tudi za življenje, o tem priča dolgoletna njegova zgodovina.

Pač pa je krščanstvo podalo s svojimi verskimi resnicami in zlasti z dogmo o izvirnem grehu ključ do pravega spoznavanja človeške narave, ker uči, da je v njej poleg dobrega marsikaj slabega. Slabe nagone uči krščanstvo krotiti, dobrim določa cilj in smer, v kateri se morajo razvijati in prirodne zmožnosti same podpira z nadnaravnimi sredstvi. S sodelovanjem in razvojem, ne pa krutim zatiranjem naravnih zmožnosti skuša doseči svoj vzor.

Grki in Rimljani niso poznali dogme o izvirnem grehu, imeli so človeško naravo za popolnoma nepokvarjeno, odtod napačni temelj in cilj staroveške vzgoje, odtod oni slabi vspehi, ki smo jih gori načrtali.

Tudi prof. Drtina hoče zavreči vse razodetje in se gledé naziranja človeške narave postaviti na staroveško stališče, zato mora tudi njegova vzgojna smer nujno biti napačna.

S r c e.

(Pedagogiška študija.)

IV. Spoznanje in srce.

Oj, kako blago srce sta imela Adam in Eva pred grehom! Škoda, da nisem „rojen“ pesnik, kako veličastno himno bi hotel zdaj-le napisati tema presrečnima srcema v prvotni blaženosti! Pa kaj je bila glavna podlaga tej rajski sreči njunih src? Katekizem nam pové kratko in določno: razsvitljeno spoznanje in plemenita volja — nagnjena k dobremu. To dvojno podlago ima še sedaj ona vzgoja, katera vzgaja plemenita srca.

Danes se nam je pomuditi pri prvi točki in izpregovoriti kaj o spoznanju. Da je res spoznanje bilo temelj rajski sreči prvih starišev, razvidimo lahko iz tega, ker je peklenski nevoščljivec hotel najprej izpodbiti ravno to temeljno podlago njune sreče. „Zakaj vama je Bog prepovedal jesti sad vseh dreves na vrtu?“ je bilo prvo lažnivo zapeljevanje, katero je Eva sicer še zavrnila s svojo preprosto vero, češ: Bog nama je rekel tako in tako, ne pa kakor govoriš ti, zvita kača. A satan hoče sedaj kar naravnost utajiti resničnost božjih besedi: „Ne bosta umrla ne, še le oči se vama bodo odprle...“

S tem je bil pa že prehod narejen — od glave do srca — vzbuditi se je mela v srcu nečimernost, prevzetnost. Pa kakorkoli: v glavi se je začel najprej napad. In ta prvi zgodovinski čin nam prejasno kaže, da je naše srce v prvi vrsti odvisno od spoznanja. To potrjuje tudi starodavni pregovor: „Ignoti nulla cupido — neznanih reči nihče ne poželi.“ Pa saj je še sedaj za mladino najbolj odločilen tisti trenotek, ki najbolj skrbi vestnega vzgojitelja, namreč čas, ko pride za vzgojenca takozvano „spoznanje“.

A tu ne govorim o spoznanju v tem ožjem pomenu, marveč o spoznanju sploh in moram reči, da ga ni količkaj važnejšega spoznanja ali znanja, ki bi šlo kar mimo srca in se ga nič ne dotaknilo. V naravi je sicer mogoče, da je n. pr. v hribih mrzlo, v dolini pa že precej vroče, ali tudi obratno, da je v višinah gorkeje nego v nižavah; a v dušnem delovanju se temperatura hitreje zjednači; kar je v glavi, vpliva z električno hitrostjo tudi na srce. Nasprotno pa je tudi od srca do glave enako hitra komunikacija.

Da je od razumnosti in spoznanja najbolj odvisno naše srce, lahko izprevidimo tudi iz tega, da se sedaj ves brezbožni svet v prvi vrsti bori zoper resnico in si najbolj z lažjo hoče pomagati do zmage.

Vse, kar smo do sedaj lepega povedali o vzgoji našega srca, bi torej ne imelo trdnega stališča, ako bi ne skrbeli tudi za temeljito spoznanje in prepričanje. Čustva se namreč hitro menjavajo, fantazija je tudi nestalna in nezanesljiva voditeljica. Kako potreben je torej čuvar, kateri naj bi vedno čuval in varoval naše srce, da ne zaide na kriva pota. Tak neprecenljiv stražnik je — zgodovina vseh stoletij nam to izpričuje — neomahljivo prepričanje. Najboljši in najpleminitejši značaji so resnico in pravico

izpознаvali z besedo in življenjem; zanjo tudi prelili, ako je bilo treba, svojo plemenito kri.

Da, temeljitega znanja in prepričanja nam je tudi sedaj najbolj treba.

Sedanji šoli se je že večkrat očitalo, da preveč uči, a premalo vzgaja; da preveč goji le razumnost, zanemarja pa srce. To očitane samo ob sebi nima prave podlage in opravičenega vzroka. Mogoče je pač, da kateri učitelj v preveliki vnemi prekorači tu pa tam prave meje in zahteva pri svojem poučevanju reči, katerih otroški duh ne more prebaviti in prevladati, ali ktere so nepotrebne za dotične učence; a nauka, ki je v soglasju z večnimi resnicami in ki se podaja po zdravi metodi, ne more biti z lepa preveč. Ne moremo namreč dovolj povdarjati dejstva, da na srce vplivajo vse dušne sile, in gotovo v prvi vrsti jasno spoznanje.

Po nekoliko že blagodejno deluje na srce učenje samo brez ozira na predmet, ker zahteva pazljivost, pridnost in vztrajnost, rednost, pokorščino in premagovanje samega sebe, bistrenje uma, krepčanje volje za utrudilno delovanje itd. A za blaženje srca se dajo in se morajo porabiti tudi vsi posamezni predmeti. Saj šola zahteva oboje: učenje in vzgojo; pa vzgojo še bolj povdarjam, ker vse učenje v ljudski šoli mora imeti zlasti namen deco vzgajati za življenje, t. j., po učenju tako vplivati na mlado voljo, da se že sedaj odloči za to, kar je lepo, dobro in pravo, ali recimo kar naravnost, kar je krščansko, — in pa da bode tako delovala tudi v poznejšem življenju.

Zelo polovičarsko bi torej ravnal oni učitelj, kateri bi se v svojem poučevanju kar nič ne oziral na otroško srce, ali kar je isto, — na vzgojo. Pedagogika šteje med prve vzgojne dolžnosti: učenje vpliva na vzgojo. S tem je povedano, da ni še zadosti, ako se samo veroučitelj trudi za krščansko vzgojo šolske mladine, marveč da morajo vsi predmeti vsak po svoje podpirati katehetovo delovanje. Pri nekaterih predmetih se dá v to svrhu več storiti, pri nekaterih manj. Vspeh se ravna po spretnosti in dobri volji učitelja-vzgojitelja. „Nekdo zna ukresati ogenj iz kremena, drugi utegne biti tako nespreten, da niti žvepljenke ne more prižgati“ (v odločilnem trenutju).

S tem sem zadel ob jako imenitno zadevo, ki je posebno odločilna za pravi vspeh ljudskega šolstva, namreč ob zahtevo: naj je vse učenje v soglasju z učenjem katehetovim, ali vsi predmeti naj se poučujejo v katoliško-verskem duhu, kakor zahteva že prvi odstavek našega šolskega zakona: namen našim šolam bodi nravno-verska vzgoja!

Že v zadnjem odstavku sem naštel posebej nekaj predmetov, pri katerih se more bolj uspešno delovati na fantazijo in po fantaziji na mladinsko srce.

Prav iste predmete priporočam tudi tukaj, naj jih učitelj-vzgojitelj obilno uporablja za utrjevanje dobre volje in s tem v blaženje srca svojih učencev.

Krasni so mnogi sestavki v šolskem berilu, iz katerih se dá izluščiti marsikatero zrno za blaženje otroškega srca. Tu so opisani razni predmeti iz naravoslovja, zanimivi pojavi iz prirodoslovja, vrli značaji iz zgodovine, mikavni kraji iz zemljepisja itd. Vsi taki in enaki berilni sestavki se dajo in po zahtevah dobre metodike — se morajo uporabljati za blaženje srca,

obračati na življenje učencevo sedanje in prihodnje. Tu ima priliko pristrčno opisovati vsemogočnost, neskončno modrost, dobrotljivost, usmiljenost, previdnost božjo itd. Posebno uspešno pa lahko v pristrčnih zgodbah spreten učitelj pridobiva mladino za razne čednosti, vzbuja pa ji stud do grdih pregreh in pogubnih strasti. Samo ob sebi pa se razume, da bode učitelj, ki se zaveda svojega preimenitnega vzgojnega poklica, ob tem uspešno porabljal svojo bogato zalogo, ki si jo je nabral iz skušnje in dobrih knjig.

V sedanjih zmedenih časih ima tudi že mladina le preveč prilike, izvedeti marsikaj, kar naspretuje katoliški veri. — Zato je vsekako dolžnost vestnemu vzgojitelju, da osobito pri odrasli mladini deluje tudi apologetično. Seveda mora postopati jako previdno, da izruvaje ljuliko ne pohodi tudi pšenice. Naj torej ne opisuje tolikanj obširno in živo pogubnih krivih naukov, marveč naj ognjevito in navdušeno ob vsaki priliki opisuje in slika lepoto krščanskih naukov in šeg ter srečo in blagost onih dobrih ljudi, ki so bili ves čas zvesto udani sveti katoliški cerkvi, obratno naj pa tudi živo in temeljito riše pogubnost in nesrečo, v katero slednjič privedejo lahkomišljence pogubni in protiverski nauki.

„Dobro obrneni denar.“

M „Tretjem berilu“ nam opisuje 4. ber. vaja („Dobro obrneni denar“), da je oče Jakob „večkrat dal svojim otrokom tudi kak denar in jim je prepustil, da so ga smeli obračati po svoji volji“.

Pri čitanju tega sestavka sem se spomnil na marsikatere razvade, ki pogubno vplivajo na mladino. Zato sem se namenil podati nekaj nasvetov, kako se je ravnati gledé obdarovanja mladine z denarjem.

Mnogi odločno ugovarjajo, da bi se dajal otrokom denar, češ, da otroci ne znajo ž njim gospodariti, da ga izdajejo za nepotrebne ali celo škodljive stvari, da se jih loti nenasitna lakomnost in grda skopost.

Na tej trditvi je kolikor toliko resnice. A temu ni kriv denar, temveč stariši sami, ker ne nadzorujejo, kako se denar vporablja. Toda o nadzoru vanju pozneje; sedaj si najprej oglejmo, keda j ni dajati otrokom denarja.

Gledé starosti otrokove smo tega mnenja, da dokler ni otrok vsaj 8 ali 9 let star, toliko časa mu ni dajati denarja. Dokler otrok ne zna brati, pisati, računati in risati, porabljal bi ves denar, kar bi ga dobil, le za to, da bi si kupoval raznih sladkarij, sadja i. t. d.; skrbel bi torej le za to, da bi stregel svojim telesnim potrebam. Ker pa vemo, da tak neizkušen otrok gleda vedno le na množino, ne pa na kakovost, je prav mogoče, da si poleg tega, da zapravlja denar za nepotrebne stvari, pokvari še zdravje. Če pa zna otrok vsaj deloma že brati, pisati i. t. d., potem si vendar kupi tudi kaj tacega, kar ni le za telo, temveč ima več ali manj duševnega užitka.

Premajhnim otrokom naj se torej ne daje denarja, ker ga še ne znajo in ga tudi ne morejo prav porabiti.

Starišem mora biti dobra vzgoja otrôk vedno pred očmi. Posluševati se morajo torej vsakovrstnih vzgojnih sredstev, a biti morajo pri uporabi istih jako previdni. Pohvala je tudi vzgojno sredstvo, katero pa modri vzgojitelji redko uporabljajo, ker sicer izgubi vso svojo moč in veljavo. Otroci morajo svoje vzgojitelje — stariše in učitelje — ubogati brez-pogojno. Toda kako pogosto vidimo ravno nasprotno; da so neprevidni vzgojitelji to vzgojno sredstvo že tako izrabili, da jim ne zadostuje več že sama pohvala; a ker so premehki do svojih otrok, se ne poslužijo kazni, temveč posežejo dalje ter storijo zadnji korak, zatečejo se k obdarovanju z denarjem.

Saj vemo, kako se godi v nekaterih družinah. „Pojdi mi to in to iskat!“ — „Ne, jaz že ne grem, naj gre le Tone.“ In brž se oglasi Tone: „Jaz že ne grem, naj le gre Janez.“ — „No, no, le nič se ne kregajta, kdo bo šel. Tone, le ti pojdi, bode pa krajcar tvoj.“ Tone gre, ker je dobil pot plačano. — Čez pol ure pa pride zopet mati in pravi: „Tone, pojdi mi še to iskat.“ — „Ja-a-a, le jaz moram vedno hoditi, Janez pa ne gre nikoli nikamor.“ — „Saj je res, Tone je šel prej, sedaj pojdi pa ti, Janez.“ — „Če mi daste krajcar“, se odreže Janez. „Ti ga bodem že dala, da bodeš le šel.“

In taki prizori niso redki; pa dogajajo se še tudi drugi. — Oče in mati bi šla rada na veselico. Dobro vesta, da otrôk ne smeta s seboj vzeti, ker večerne zabave niso primerne otrokom. Otroci pa le silijo ž njima ter jokajo, da jih ni mogoče utolažiti. In kaj storita „vzgojitelja“? — Plačata jim za to, da ostanejo otroci doma, in da smeta onadva od doma.

Vsakdo mora spoznati, da taka vzgoja ni prava, in da pod takimi pogoji ni dajati otrokom denarja.

Otrok vidi kako stvar pri svojem tovarišu ali v kaki prodajalni, katera mu posebno ugaja in bi jo tudi on rad imel. Gre k očetu ali k materi ter prosi za denar, da si bode kupil zaželjeno stvar. Oče in mati vesta dobro, da je ta stvar otroku nepotrebna, in da je sploh škoda denarja za kaj tacega; zato mu ga tudi odrečeta. Toda otrok že vé, kaj mu je storiti; prosi, joka in stoka tako dolgo, da mine „dobrih“ starišev potrpežljivost in — „Na, tukaj imaš, da bode vsaj mir; kdo bode poslušal to javkanje.“ In radi „ljubega miru“ je zmagal otrok, ne pa stariši. Žalostno, toda resnično.

Ali naj se pa sploh nikoli ne daje otrokom denarja? Ne, tega ne mislimo. Otrok se mora vaditi z denarjem gospodariti; a vaditi se mu je pa le tedaj mogoče, ako ima denar. Zato smo tega mnenja, da naj se daje otroku v gotovih obrokih nek gotov znesek denarja; recimo: vsak mesec 1 K. Nikoli pa naj se to ne smatra kot kako plačilo za pridnost ali za kako izvršeno delo; temveč daje naj se mu le v tamen — otrok sam naj tudi to vé — da se vadi modrega gospodarstva z denarjem.

Dolžnost starišev pa je sedaj, da vestno nadzorujejo, kako otrok vporablja izročeni mu denar. Otrok naj si napravi mal zapisnik, v katerega naj natančno zapisuje vse izdatke. Koncem meseca pa, predno se izroči

otroku zopet nov znesek, morajo stariši ta zapisnik pregledati ter razsoditi, je-li otrok izročeni mu denar dobro ali slabo uporabil. Ako ga je vporabil dobro, tedaj se mu dá zopet nov znesek, kar otroka spodbuja, da tudi nadalje previdno ravna z denarjem. Ako je pa kaj porabil po nepotrebnem, za malovredne ali še celo škodljive stvari, tedaj mu je pa treba najprvo razjasniti, kaj ni bilo prav, potem se mu pa še določeni znesek za prihodnji mesec za toliko zmanjša, kolikor je porabil na neprimeren način. Otrok se v prihodnje potruđi, da previdno uporablja denar, ter si s tem zopet nakloni zadovoljnost starišev, kateri mu prihodnji mesec povišajo znižani znesek zopet na prvotno določeno višino.

Posebno pa je treba paziti, da otrok ne zapiše v svoj izkaz kaj neresničnega. Saj vemo, da je človek k slabemu nagnjen, in da se tudi otrok skuša poslužiti kake zvijače ali sleparije.

Podali smo kratko navodilo trdno prepričani, da, ako bi se vsi stariši ravnali po tem navodilu, ne bi le otroci, temveč tudi stariši sami svoj denar dobro in modro uporabljevali, kar bi bilo brezdvomno največje koristi za stariše in za otroke.

R.

D o p i s i.

Iz Ljubljane. Okrajna učiteljska konferenca slovenskih in slovensko-nemških ljudskih šol v Ljubljani je bila dné 24. junija 1901 v okrašeni telovadnici I. mestne deške petrazrednice. Udeležili so se je deželni šolski nadzornik Fr. H u b a d, profesorji obeh tukajšnjih učiteljišč, vadnični učitelji in učiteljice in učiteljsko osebje vseh ljubljanskih ljudskih šol. Konferenco je otvoril c. kr. okrajni šolski nadzornik ravnatelj Fr. L e v e c in pozdravil navzoča gosta: predsednika c. kr. mestnemu šolskemu svetu, mestnega župana, in uda c. kr. mestnega šolskega sveta, stolnega dekana A. Zamejca. Za namestnika imenuje predsednik konference nadučitelja Fr. R a k t e l j a, za zapisnikarja pa sta bila izvoljena gđ. P o k a p l. P o k a f a l v a in g. L i k a r. Najpreje poroča predsednik o usodi sklepov lanske konference. Lani je želela konferenca prikladnejših imen za novi denar, kakor so v Močnikovih računih,

kakor tudi zlasti v slovničnem oziru popravljenih izdaj imenovanih računíc. Vodstvo zaloge šolskih knjig je izjavilo, da so imena novcev odbrana po skrbnem preudarku, da pa glede druge točke rado ustreže, samo naj se mu pomankljivosti sporoče. Mestni šolski svet je zato naročil podrejenim šolam revizijo računíc v stvarnem in slovničnem oziru. Prav natančno so taka revizijska poročila postavile, kakor je omenil predsednik, prva mestna deška šola, vnanja uršulinska šola in mestna dekliška šola. Mestni šolski svet bo sedaj poslal svoje poročilo vodstvu zaloge šolskih knjig. — Stroškov za prireditev po lanski konferenci priporočenega tečaja za ječajoče otroke ljubljanski občinski svet ni dovolil, pač pa je povišal dotacijo okrajni učiteljski knjižnici na letnih 200 K. — Dalje poroča predsednik o razpisih šolskih oblastev in inšpekciji podrejenih šol. Učne uspehe je našel pri vseh učiteljih

in učiteljicah povoljne in le neznatno število razredov ima slabejše uspehe. Ta napredek je toliko bolj znamenit, ker učne uspehe v ljubljanskih šolah prav zdatno ovirajo zanemarjena domača vzgoja, tuintam neprimerni šolski prostori in v obče prenapoljeni razredi. Uradne spise ima učiteljstvo v prav lepem redu, dasi so nekatere predpisane tiskovine nepraktične in potrebne, da se izpremene. Tudi se je prepričal nadzornik, da skrbi učiteljstvo za zdravje otrok in za snago v šoli. Posebno snažne prostore je našel v I. mestni deški šoli, v notranji uršulinski šoli in v Lichtenthurničinem zavodu. O metodiškem postopanju na posameznih šolah nadzornik ni govoril, ker je v tem razpravljal pri posameznih inšpekcijskih konferencah, pač pa je hvalno omenjal, da so bili učitelji in učiteljice, katere je nadzoroval, dobro pripravljene na pouk, da so svojo pripravo napisali v dnevnik, in da so toliko bolj razpravljali stvarino, čim temeljitejša je bila priprava v dnevnikih.

Nastopna točka dnevnega reda je bilo poročilo Iv. Krulca: Kakšne pisne oblike naj bi se uvedle v slovenskih ljudskih šolah v Ljubljani? G. predavatelj je v uvodu pojasnil potrebo enotnih pisnih oblik za ljudske šole in je potem na deski predočil osnovne črte, kakor tudi posamezne male in velike črke slovenske in nemške abecede, ki naj bi se uvedla v ljudske šole. Mnogi udje konference, zlasti gg. Bele, Črnagoj, Likar, Majer, Primožič in Razinger so imeli pomisleke proti posameznim oblikam in so predlagali svoje oblike, katerih nekatere je tudi konferenca po glasovanju sprejela. Konečno je stavil predavatelj Krulec predlog, naj se obravnavane pisne oblike predlože deželnemu šolskemu svetu, ki naj jih po zaslišanju deželne učiteljske konference

vpelje kot obligatorične za vse šole na Kranjskem. Predlog je bil sprejet, predsednik pa je opomnil, da bo predlog pač sporočil, ne pa priporočil deželnemu šolskemu svetu, ker je konferenca sprejela nekatere pisne oblike, ki ne sodijo v dobro premišljen sistem predavateljev.

G. Ant. Razinger je poročal o reviziji dozdanjih učnih načrtov za 5 razredne in več nego 5 razredne ljudske šole. Dne 25. septembra 1886 so bili razglašeni učni načrti za pet- in osemrazredne ljudske šole na Kranjskem. G. predavatelj meni, da so ti načrti preveč podrobni; učitelj v mestu radi tega večkrat ne more obravnavati z otroci tvarin, ki bi bile ravno njim primerne; prav tako pa se godi učitelju na deželi. Tuintam učni načrti zahtevajo toliko, da tega ni mogoče tudi v najboljši šoli doseči. Zato gosp. predavatelj predlaga, naj se naprosi deželni šolski svet, da izda nove normalne učne načrte. Da bo pa imel podlago za njih napravo, naj naroči učiteljskim zborom ljubljanskih šol v prihodnjem šolskem letu dosedanje načrte natančno proučevati in potem staviti primerne predloge potom mestnega šolskega sveta ali okrajne učiteljske konference. Predlog je bil sprejet brez debate.

Nato je poročal g. šolski vodja J. Majer o stanju okrajne učiteljske knjižnice. — Naslednja točka dnevnega reda so bile volitve v knjižni odsek in v stalni odbor. V knjižni odsek so bili izvoljeni gg. Majer, Režek, Gusl, v stalni odbor pa gg. Raktelj, Majer, Gusl, Režek.

Konečno se spominja predsednik v daljšem lepem nagovoru velikega dobrotnika ljudskih učiteljev Nj. Veličanstva cesarja Franca Jožefa I., kateremu konferenca zakliče trikrat navdušeno: Slava! S cesarsko himno je bila zaključena letošnja okrajna učiteljska kon-

ferenca slovenskih ljudskih šol v Ljubljani, ki je bila po številu XIII., kateri je predsedoval nadzornik ravnatelj Fr. Levec.

S Krasa. Učiteljstvo sežanskega okraja je bilo zbrano pri okrajni konferenciji dne 19. junija v Sežani. Sešlo se je v polnem številu v šolski sobi ob 9. uri predpoldne. Zborovanje sta s svojim pohodom počastila: deželni šolski nadzornik Anton Klodič vitez Sabladoski in predsednik c. kr. okrajnega šolskega sveta, preblagorodni g. okr. glavar Ant. Rebek. C. kr. okr. nadzornik g. M. Kante, predstavi učiteljstvo deželnemu nadzorniku, kakor tudi predsedniku okrajnega šolskega sveta, potem ju vdano pozdravi. Učiteljstvo se je odzvalo z navdušenimi slava-klici. Nadzornik si izvoli namestnikom Antona Benigar, tomajskega nadučitelja, a učiteljstvo izvoli zapisnikarja Antona Macarol in Milano Vovk. — Sledilo je nadzornikovo poročilo o stanju šolstva, obisku, napredku, nedostatih, vrlinah učiteljstva i. dr. in je naznanil, da je učiteljstvo prav dobro in dobro vršilo svoje dolžnosti, le trojica z zadostnim, a nihče z nezadostnim vspehom.

Štrekelj Jožef, gorjanski nadučitelj, je prežital svoje poročilo gledé pospeševanje šolskega obiska, ki je bil pohvalno odobran, a učitelj Ivan Bano je poročal o koncentričnem pouku realij. Učiteljstvo je soglasno določilo: C. kr. šolski svet naj litografira referat ter dpošlje vsakemu učitelju-učiteljici v proučevanje; a učiteljstvo naj v teku leta po istem

poučuje, da se bode zamoglo še le prihodnje leto v konferenciji pretresovati in odobriti. — Sledila so običajna poročila knjižničnega odbora, volitev istega in stalnega odbora. Ob pol eni uri popoldne se je konferencija zuključila. Ob 1. uri popoldne je bil v Mahorčičevi gostilni prirejen skupen obed, kjer se je vrstila napitnica za napitnico, pesen za pesnijo.

Napitnice so bile poklonjene deželnemu šolskemu nadzorniku, predsedniku okrajnega šolskega sveta, okrajnemu šolskemu nadzorniku, domovini, učiteljstvu, učiteljicam. A oglasil se je prav po nepotrebnem tudi g. Albin Štrekelj, škocijanski učitelj in napil n a p r e d n e m u učiteljstvu, ki se zbira v „Zavezi“ in se neumno zaletaval v učiteljstvo, ki ne trobi v rog „Učit. Tovariša“. Tudi to nesmiselno napitnico so nekateri njegovi somišljeniki pozdravili. Večina pa ima že itak svojo sodbo o tem tovarišu in njegovem naprednjaštvu.

Bodi še omenjeno, da mnogo učiteljev ne soglaša niti z delovanjem „Zaveze“, niti s pisavo „Učit. Tovariša“, kajti mi delujemo po reku pedagoga Slomšeka: „Šola in cerkev sestrici ste dve, nobena samotna hoditi ne sme“. Kedor temu nasprotuje, naj bode učitelj ali duhoven, ni prijatelj človeštva, ni pospeševalec vere, morale, niti časne ne večne sreče. Sliši se, da se ustanovi na Goriškem Slomšekova podružnica. Prav! Katoliško misleče učiteljstvo pristopi! Ne boj se terorizma naprednih tovarišev!

Šolske vesti.

Imenovanje. Gimnazijski suplent za verouk na nemško-slovenski gimnaziji v Celju g. Anton Cestnik je imenovan pravim gimnazijskim učiteljem

Sklep šolskega leta. Na ženskem učiteljišču v Gorici je bil sklep šolskega leta dne 28. junija. Ustmena matura pa se prične 1. julija t. l.

50letnico učiteljskega službovanja bode praznoval letos g. F. Raktelj, nadučitelj na ljubljanski II. mestni deški ljudski šoli.

Za obrtno nadaljevalne šole na Kranjskem je deželni odbor dovolil podpore 1600 K.

Osebna vest. G. Josip Majhen, nadučitelj v Studenicah, je stopil v pokoj. Deželni šolski svet mu je izrekel zahvalo in priznanje za njegovo mnogoletno, vestno in plodonosno delovanje.

Na mariborskem učiteljišču so se pričeli ustni zrelostni izpiti 24. junija. Pismeni so bili teden preje. Med maturanti je samo sedem Slovencev, pa še ti se vsi ne posvetijo učiteljstvu. Izpiti za učiteljice ročnih del trajajo od 1. do 4. julija.

Realka v Idriji. Ministerstvo je dovolilo, da si mestna občina v Idriji vstani na svoje stroške nižjo realko in je tudi odobrilo učni načrt. Prvi razred se odpre s prih. šolskim letom.

Ljudsko šolstvo na Štajerskem. V šolskem letu 1899/1900 je bilo na Štajerskem 191.986 za šolo doraslih otrok. Meščanskih šol je bilo 20, in sicer jih zdržuje dežela sama. (Slovenska ni nobena!) Ljudskih šol je bilo 851 z 2431 razredi; poučevalo je 1638 moških in 862 ženskih učnih moči, skupaj 2464 oseb. Ženska ročna dela je učilo 315 učiteljic. Privatnih šol je bilo 58, katere je obiskovalo 8677 otrok.

Razpisane učiteljske službe. Na enorazrednici v Razdrtem je razpisano mesto učitelja-voditelja z zakonitimi prejemki v stalno, oziroma v začasno nameščenje. Prošnje do 15. julija na c. kr. okrajni šolski svet v Postojni. — Na dvorazrednicah v Starem trgu in Štrekljencu je razpisano po eno učiteljsko mesto v stalno ali začasno nameščenje. Letna plača po postavi in na obeh šolah

tudi prosto stanovanje. Prošnje do 25. julija na c. kr. okr. šolski svet v Črnomlju. — Na Štajerskem. V Kostričnici pri Slatini in v Olimlju pri Podčetrtku sta razpisani učiteljski službi, v Studenicah pa služba nadučitelja. Prošnje je vlagati do 10. julija. Na trirazrednici v Škalah, okraj Šoštanj, je razpisana služba učitelja, oziroma učiteljice z dohodki III. plač. razreda in prostim stanovanjem. Prošnje je vlagati do 15. julija.

Iz odboro ve se je „Slovenske šolske Matic e“. Zadnje odborove se je „Slovenske šolske Matic e“ so se udeležili: predsednik gosp. Henrik Schreiner in odborniki gg.: dr. Janko Bezjak, Viktor Bežek, Jak. Dimnik, Frančišek Gabršek, Frančišek Hubad, Frančišek Levec, Andrej Senekovič in Alojzij Strmšek. I. Blagajnik, g. ravnatelj And. Senekovič, poroča o denarnem stanju društva. Letnino so vplačali 604 člani: društvo ima do sedaj 9 ustanovnikov. II. Tajnik, g. nadučitelj Fr. Gabršek, poroča, kako so se rešili zadnji odborovi sklepi, zlasti oni o preuredbi dosedanjih poverjeništev, ter prebere došle nasvete. Na podlagi taistih se sklene, da se razdele nekatera preobsežna poverjenišтва na manjše okroge, za katere se nastavijo novi poverjeniki, in sicer: za Postojno g. Iv. Thuma, za Ilirsko Bistrico g. Mart. Zarnik, za Senožeče g. Ivo Trošt, za Vipavo g. Ant. Skala, za Lož gosp. Ferdo Wigele, za Idrijo g. Al. Novak, za Cerknico in Logatec gosp. Iv. Šega, za Novo mesto gosp. Fr. Vadnjal, za novomeški okraj g. Bern. Andoljšek, za Žužemberk g. Fr. Koncilija, za Ribnico g. Fr. Štefančič, za Sodražico gosp. Fr. Verbič, za Pazin gosp. Ant. Jošt, za pazinski okraj g. Iv. Bunc, za ptujski okraj na desnem dravskem bregu g. Franc Šornin na levem dravskem bregu, g. Iv. Kavkler. III. Sklene se, da se predloži prošnja za podporo na deželni zbor kranjski, ko izidejo knjige.

Za letos nameravani spis „Pouk o prvi pomoči pri nezgodah z ilustracijami“ se priobči pozneje, ker ga dotični poročevalc še ne utegne spisati. V „Letopisu“ bode g. tajnik priobčil tudi poročilo o društvenem delovanju in imenik članov. Vzame se naznanje predsednikovo poročilo o sotrudnikih. Poročilo o matematiki za ljudske šole prevzame g. profesor L. Lavtar. IV. G. Fr. Levec prevzame pogajanje z raznimi tiskarnami zaradi tiskanja društvenih knjig ter bode v prihodnji seji poročal o dotičnih uspehih. Oblika društvenim knjigam bode taka, kakršno imajo knjige „Slovenske Matice“. Rokopisi morajo biti pripravljeni do začetka septembra, tisk pa dovršen do konca novembra. V. Za leto 1901. dobe društveniki dve knjigi po 10 tiskanih pol in sicer: 1. Pedagogični letopis in 2. Zgodovino kot I. del knjige za realije, spisal Josip Apih. VI. Schreinerjev načrt za didaktiko, ki so ga pregledali gg. odborniki, se ponatisne v „Popotniku“. O najprimernejši terminologiji se bode posvetoval poseben odsek. Društvo namerava izdavat tudi pedagogične šolske knjige za učiteljišča, zlasti vzgojeslovje, ukoslovje, zgodovino pedagogike, čitanke itd. V ta namen stopi odbor v dogovor z deželnim odborom kranjskim, ki naj bi dal društvu primerno podporo, oziroma sam prevzel založništvo ali pa ga prepustil Matici. Pri tem se je izrekla želja, naj bi bile knjige odobrene že v rokopisu. Matica bode pospeševala tudi knjižnico za srednješolsko mladino, in sicer

izdajanje šolskih klasikov pôtom dotičnih založnikov. V prvi vrsti se bode obrnilo društvo do „Dramatičnega društva“, da mu prepusti rokopise in starejše izdaje, primerne za srednješolsko mladino, da se predelajo. G. Bežek prevzame sestavo načrta za tako izdajanje. Končno se je posvetovalo še o primernih diplomah za ustanovnike, in o nasvetu „Pedagogiškega društva v Krškem“ glede na izdajo slovenske slovnice.

Novo šolsko poslopje zgradé na Vrhniki. V nji bo prostora za obe štiri-razrednici in za novo obrtno nadaljevalno šolo.

Moško učiteljišče v Gorici. Govori se, da se moško učiteljišče v Kopru razdeli na tri dele, in da pride slovenski oddelek v Gorico.

30-letnico svojega učiteljevanja so dovršili 18. maja t. l. sledeči gg. učitelji: Anton Leban, nadučitelj v Komnu, Tomaž Lukančič, učitelj v Gabrijah, in Vinko Vodopivec, nadučitelj v Grgarju.

Slavnost petindvajsetletnice svojega obstanka je praznovalo 30. maja goriško žensko učiteljišče zelo slovesno. Več prihodnjich.

Več pouka v nemščini. C. kr. rudniška direkcija je z dopisom z dné 15. maja 1901, št. 1957, ukazala, da se mora z ozirom na odluk poljedelskega ministerstva z dné 9. maja 1901, št. 8927/662 na c. kr. rudniški šoli v Idriji poleg nemščine tudi računstvo, prirodopis, zemljepis in zgodovina poučevati v nemškem jeziku.

Drobtine.

Goriška podružnica „Slomšekove Zveze“, je naše nasprotnike silno razburila. V „Soči“ in „Učit. Tovarišu“ so čitati onemogli izbruhi njihove jeze. Ker ne morejo nič stvarnega očitati niti novemu društvu niti njega vstanoviteljem, jim ne preostaje drugega, nego surovo zabavljanje ali abotno zasmehovanje. Ne-

kateri naši somišljeniki na napade odgo-varjajo v „Gorici“. Brezplodno in nepotrebno delo! Živahna in vstrajna agitacija za „Slomšekovo zvezo“ bo di edini odgovor na liberalno nasilstvo.

„Popotniku“. Gosp. Iv. Šega nas v zadnji številki „Popotnika“ vprašuje, kdaj mislimo odgovoriti na članek o „samostanski vzgoji“, katerega je svoj čas „Učiteljski Tovariš“ ponatisnil iz „Slovenke“. Ko je članek izšel, smo ga takoj poslali zavodu, kateremu je veljal napad. Tam so spoznali, da je članek spisala neka bivša gojenka, ki je celo vrsto let brezplačno vživala dobrote zavoda, pa so jo morali iz raznih vzrokov odsloviti. Sedaj menda iz hvaležnosti blati svoje vzgojiteljice. Redovnice pa znajo že toliko spoštovati in varovati svoj ugled, da se s tako žensko ne bodo po časnikih prerekale. Kakor sploh vselej, kedar nasprotniki pišejo o katoliških stvareh, tako se je zgodilo tudi tu. Marsikaj je v članku neresničnega, marsikaj pretiranega. Sicer pa radi verjamemo, da emancipirani ženski samostanska vzgoja nič kaj ne diši.

Mešana družba. V Ljubljani grade poleg cerkve sv. Jakoba poslopje za dekliško šolo. Po zunanosti soditi, bode nova šola zgrajena po vseh predpisih modernega šolskega stavbarstva. Zunanje stene krase razni reki in imena slovitih pedagogov. A tu je zbrana čudna družba! Poleg Slomškega, Praprotnika, Komenškega in drugih se nahajata tudi Jaques Rousseau in grof Lev Tolstoj. Francoski revolucionar in ruski fantast, s svojimi nekrščanskimi načeli naj bi bila vzor našim vzgojiteljem in vzgojiteljicam? Slomšek bi se lepo zahvalil za tako družbo. V teh imenih se jasno izraza sedanja pedagoška zmedenost, ki nima niti trdnega temelja niti stal-

nih ciljev, temuč omahuje sedaj na desno sedaj na levo. Zato so pa tudi vspehi malo povoljni.

Šolske hranilnice v Dalmaciji. Koncem l. 1900 so imele 102 učilnici (6 več kot lani) šolsko hranilnico, v kojoj je uložilo 1868 učencev (609 manj kot lani) v tem celeni letu 7245'79 Kron (1852 K in 52 novč. več kot lani). Odkar je pa uvedena ustanova šolskih hranilnic, namreč od druge polovice l. 1896., je bilo uloženih 15.972'7 K. Največji del te glavnice je vložen v poštne hranilnice, nekaj se je vrnilo vlagateljem, nekaj je naloženega v vaške hranilnice. V nekaterih šolskih okrajih se ta ustanova polagoma a vedno bolj razvija. Sicer je pa največji vzrok, da se šolske hranilnice do sedaj niso še bolje razvile, siromaštvo ljudstva, zlasti nekaterih okrajev, in ker občine, ki bi imele brezplačno dajati učilnicam potrebne listine, malo za to skrbje.

Šolstvo v Islandiji. V trgovskih in ribarskih mestih so šolske razmere kot v drugi Evropi, dočim na vaseh ni stalno urejenega šolstva, ker so seljaki po $\frac{1}{4}$ ali $\frac{1}{2}$ milje med seboj oddaljeni. Otroke poučujejo stariši ali potujoči učitelji, ki ostanejo 2 do 3 mesece v družini. V verouku poučujejo mladino duhovniki po službi božji. Vsakemu Islandcu je svobodno, da sam poučuje otroke, ali jih izroči potujočemu učitelju, vendar je dolžnost duhovnika paziti na to, da si vsak otrok pribodi po zakonu predpisano znanje. Drugod se pa otroci poučujejo na stroške roditeljev ali občin v javnih šolah. To je pa zelo redko. Pouk traja od 1. oktobra do 14. maja in ostali čas so počitnice. Učitelji se izobrazujejo različno, nekateri se izobrazujejo sami, ali pa si pridobe znanje pri vojaki. Potujoči učitelji dobé razen stanovanja ob nedeljah 2—3 Krone. K temu

še državno podporo letnih 60—100 K. Učitelji v večjih mestih imajo mesečnih 506 K plače. O počitnicah se bavijo potujoči učitelji z trgovino, ali idejo na žetev in tako pridobé, kar jim še treba za življenje.

Analfabeti na Rumunskem. Iz zadnjega popisovanja ljudstva se vidi, da je na Rumunskem, ki šteje 6.000.000 duš, 2.000.000 ljudstva, ki ne zna čitati in pisati.

Učitelji v Bukovini ne smejo več izstopiti iz službe in se podati k pošti, železnici i. t. d., ker se je njih število v zadnjem času preveč skrčilo. Bo li ta naredba kaj koristila, je dvomljivo.

Največje učiteljsko društvo na svetu imajo v Ameriki. Zove se „National Educational Association“ a običajno ga imenujejo le N. E. A. Temu društvu pripadajo učitelji in učiteljice vseh šol in vseučilišč. Društveni dohodki znašajo na leto 70.000 dolarjev. Bedni član vplačuje po 2 dolarja letnina. »Sk.«

Kako skrbe v Rusiji za zdravje šolskih otrok. Tudi na Ruskem so se ponavljale tožbe, da so učenci ali učenke oboleli vsled prevelikega duševnega navora ali drugih neprilik v učnih zavodih. Zlasti v zadnjem času so se ljudje vedno bolj pritoževali, tako da je naposled šolska oblast posebno pozornost obrnila ti slabi strani šolstva. V okrožnici na vse nadzornike šolskih okrajev je povdarjala važnost fizične vzgoje mladine, kateri se mora, ako treba, žrtvovati tudi šolska osnova. Ruske šole, kakor so sedaj urejene, so vir mnogih bolezni. Dr. Nikolski n. pr. dokazuje o pedagoškem časopisu „Ruska šola“, da je bilo l. 1895—1896 v petrograjskih zavodih carice Marije 45,5% gojencev slabega zdravja. Moskovski zavod ima 32% bolehnih; v pokrajinskih zavodih 37,1%; v zavodih za otročice 16,1%. V šolskem letu 1883—1894 trpelo

je na prebavi 50% vseh učencev in učenk, sprejetih v navedene zavode. — Ti podatki nam jasno kažejo, kako potrebno je, da se odpomore. Dr. Nikolski trdi, da je 7—7 1/2 urni naporni duševni trud, kakoršen je v zavodih carice Marije in tudi drugod. prevelik že za odraslega, kaj šele za mladoletne, ker je naravna posledica tega preobloženja fizična bolehnost. Kedar se je učencem olajšal napor, opazalo se je vedno, da se je zmanjšalo bolehanje. Taki so bili poskusi v Kazanu in Poltavi, kjer se je dalo učencem na teden en dan prosto. Gotovo je torej, da se mora poučevanje ravnati po navodih higijene in da mora učitelj soglasno z zdravnikom ravnati. To velja tudi o šolskih prostorih, o njih ventilaciji, o razsvetljevanji in kurjavi, proti čemur se v mnogih šolah zelo greši.

Spomenik Krištofu Schmidu. Na spomlad bodo postavil v Tanhausenu spomenik znamenitemu pisatelju za mladino Krištofu Schmidu.

Stanje šolstva v Ameriki. Šole zedinjenih držav severne Amerike so vzbudile veliko pozornost na svetovni razstavi v Parizu l. 1900. i s svojo praktičnostjo i s svojim napredkom. Na prostoru, ki meri 9.210.430 km, brez naselbin, je 76.293.220 prebivalcev, ljudskih šol 246.828, učiteljev 131.750 in učiteljic 277.443, skupno 400.193. Učencev in učenk je bilo vpisanih v šolo l. 1898 15.589.036, a v privatne 1.249.636. Od vpisanih je obiskovalo šolo okoli 10 milijonov, in ostalih 5 milijonov, t. j. cela tretina se odgaja in uči doma. Ženskih nadzornic, ki opravljajo službo nadzornika kot službene in nameščene osebe, je bilo l. 1899. do 300; a dve ženski sta bili državni nadzornici. To seveda ni čudo v državi, kjer so ženske skoro v vsem razen v vojski enakopravne z moškimi. Razen tega je bilo 18 ženskih nadzornic

v mestih in 250 okrožnih nadzornic. Združene države potrošijo za šole do 200 mil. ali 64%. Plače učiteljem so manjše v južnih in severnih državah, a največje v zapadnih državah. Učitelj na zapadu dobiva poprečno 58, a učiteljice 50 dolarjev mesečno (en dolar je 4 K 94 novč., po kurzu okroglo 5 kron) V našem denarju dobiva učitelj v Ameriki mesečno 290 a učiteljica 250 kron. To so idealne razmere v primeri z evropskimi Američani smatrajo za idealno, da bi bilo šolskih dni na leto 200, ker jih je sedaj poprečno 143, t. j. okoli 7 mesecev. V naprednejših državah imajo 174, v srednjih in južnih 100 šolskih dni v letu. Ali zato obiskujejo otroci šolo 8 ur na dan. Šola, pravi Harris, nauči vsakega bodočega državljana čitati liste, dobro pisati, štiri glavne oblike računstva in poleg tega si nabavi znanja iz zemljepisa. Harris visoko ceni čitanje in razumevanje novin, ker to sili vsakega, da nadalje razmišlja o občnih potrebah in da se tako more vsakdo sam nadalje razvijati in izobraziti.

Misli katoliške učiteljice o svojem poklicu. Učiteljica sem — kaj to pomeni? Učiteljica sem, vzgojiteljica, moj poklic je podoben onemu božjega Učitelja. O, kako vzvišen je moj poklic! Kolika prednost, kolika odlika! A kako mnogovrstne, važne so dolžnosti tega mojega poklica! Dolžnost, ali moj namen je vzgojevati deco za Boga, za cerkev in domovino v širšem pomenu te besede. Moja vzgojevaljska dolžnost je, da bistrim deci razum in plemenitujem srce;

da jo ohrani nedolžno, odvrčam od zlega in navajam k dobremu in da delam vse to po načelih in zapovedih svete vere, katero je Gospod Jezus Kristus oznanjeval in izročil svoji cerkvi, da bi jo oznanjevala do konca sveta. Če hočem biti dobra učiteljica in prava vzgojiteljica, moram biti katoliška učiteljica. Kat. učiteljica v najstrožjem pomenu besede. Katoliška v svojem mišljenju, govorjenju in dejanju, notranje in zunanje. Važen del mojega stremljenja, sebe posvetiti in dospeti k popolnosti, je natančno in vestno izpolnjevanje dolžnosti mojega stanu. Te dolžnosti zadevajo i poučevanje i vzgojevanje. — Otroška duša, za katero moram skrbeti, je biser, katerega Bog najbolj ljubi, to je Njegova podoba. Če bi se ta podoba omadeževala z grehom, bi moral Kristus zopet človek postati in toliko muk trpeti, da bi se ta podoba očistila. On jo je drago odkupil. — Iz tega spoznavam, kako nezmerno ceno ima človeška duša — otroška duša. Če se potrudim z besedo in dejanjem, da obvarujem deco zla, da mu jo ohranim nedolžno ali da mu jo privedem na pravo pot, napravim za Boga veliko delo. O, da sem prešinjena te svete gorečnosti, da poiščem za Boga nekatero dušo! Goreče hočem Boga prositi za to milost, da bi svojo vzvišeno nalogo kot katoliška učiteljica dobro spoznala in tudi spolnovala. Moliti hočem za milost gorečnosti, za rešitev duš meni izročeni otrok.

„*Vych. Listy.*“

„Slovenski učitelj“ izhaja dvakrat na mesec (1. in 15.).

Cena mu je na leto 5 K, na pol leta 2 K 50 h.

Urejuje in izdaje: Fran Jaklič, učitelj. — Oblastim odgovoren: Ivan Rakovec.
Rokopisi, naročnina in reklamacije naj se pošiljajo: Uredništvu „Slovenskega učitelja“ v Ljubljani.

Tiska Katoliška Tiskarna.